

Archives, 28, 108(2003)

Ovaj broj časopisa *Archives*, ako zanemarimo nekrolog Dorothy M. Owen, djelatnice British Records Associationa, otvara teorijski članak Patricka Cadella *Pristup i informacija – europski stavovi i tjeskobe*. Cadell, ravnatelj Nacionalnoga arhiva Škotske i član ICE, sudjelovao je u formiranju veza s arhivima u Istočnoj Europi te je pri Vijeću Europe zahtijevao novu politiku pristupa arhivima 2000. godine, ističući važnost osjećaja za »povijesni trenutak«. Ovaj je članak, dakle, proizašao iz osobnoga autorova iskustva. Njegova je namjera da ovim člankom pokaže kako su tri elementa: zahtjev za transparentnošću podataka, administrativna potreba i tehnologija, usredotočila pažnju uprave na proces donošenja odluka i kako su zahtijevali od članova uprave da arhivski proces shvate kao važan dio njihova posla i da je dobro spisovodstvo bitan dio upravnoga razmišljanja. Zgodno je spomenuti kako se Cadell, koji je sudjelovao na međunarodnom arhivskom skupu u Dubrovniku 1999. (o čem također govori u par redaka), osvrće i na stanje arhiva u Republici Hrvatskoj.

Članak Elizabeth Edwards sa Sveučilišta u Kentu nosi naslov *Osobni arhiv premijera Gaspara Fagela, 1672.–1688.: teško dokučiv izvor za anglo-nizozemske povjesničare*. Ovo je drugi autoričin članak o djelatnosti Gaspara Fagela, koji je za Nizozemske Republike obnašao službu premijera (grand pensionary). Prvi je članak, pod naslovom *Nepoznati državnik: Gaspar Fagel u službi Williama III. i Nizozemske Republike*, objavljen u časopisu *History* 2002. godine. Inače, Edwards se bavi proučavanjem nizozemske političke i kulturne povijesti u 17. stoljeću.

Članak u ovom broju donosi opis obiteljskoga fonda Fagel koji se čuva u Algemeen Rijksarchief u Den Haagu, s naglaskom na onaj dio gradiva koji pripada Gasparu Fagelu. Služeći se inventarom, autorica komentira i donosi objašnjenja o serijama i podserijama fonda, nastojeći istaknuti one dijelove koji su od posebne važnosti za istraživače englesko-nizozemskih veza u 17. stoljeću. Iako je temelj ovoga članka analiza inventara (objavljena 1964.), autorica, zahvaljujući činjenici da se služila i samim gradivom, uspješno povezuje podatke iz inventara s konkretnim primjerima gradiva, dajući smjernice za dublja istraživanja te tematike.

Bogatstvo bogataša koje se može naći u The Court of Chancery: The Equity Pleadings database pregledni je članak autorice Mary Clayton, zaposlene u zakladi Formerly Transport History Research. Baza podataka molbenica za jednakost jest jedan od projekata Public Record Office-a, u suradnji s Prijateljima Nacionalnog arhiva, već spomenute zaklade za istraživanje povijesti prijevoza te zaklade hodočasnika (Pilgrim Trust). Namjera je projekta da se preko baze podataka omogući lakši pristup gradivu koji je važan izvor za povijest svakodnevnoga života u kasnom 17. i ranom 18. stoljeću. Institucija jednakosti (Equity) odnosila se na pravosudni sustav temeljen na savjesti, a ne na striktnom provođenju zakona, budući da su presude donesene u tom duhu (in equity) bile donesene u vezi s prirodnim pravom i smatrane su presedanom. Kao mogućnost donošenja takve presude morala je postojati molbenica kao pismeni dokaz. Autorica, i sama uključena u projekt, opisuje proceduru traženja pravde preko institucije Equityja. Središnji dio članka, naravno, obrađuje samu bazu podataka. Dajući opis ekrana i na koje se načine baza može rabiti, tj. kako se podatci u njoj mogu pretraživati, Clayton daje lijep i informativan pregled baze, što istraživaču daje temelj za lakšu uporabu opisane baze. Valjalo bi napomenuti da, čitajući o spomenutoj bazi, i gradivu koje je u njoj spomenuto,

nisam mogao a da se ne prisjetim gradiva naših županija i brojnih molbenica (*humillimae instantiae*) koji se čuvaju u sklopu fondova županija. Naime, bilo bi dobro kada bi se sličan projekt za istraživače svakodnevnoga života u ranom novom vijeku realizirao i za gradivo županija na prostoru Hrvatske i Slavonije.

Jeremy Black, profesor na Odsjeku za povijest na Sveučilištu u Exeteru, objavljuje dva pisma Josepha Ewarta, izvanrednoga opunomoćenika u Berlinu 1786.–1791., pod naslovom *Dva pisma »Troubler of Great Empires«*. U uvodu autor donosi osnovne podatke o djelatnosti J. Ewarta, koji je bio zabrinut zbog jačanja ruskoga utjecaja. Black pobliže objašnjava događaje u vrijeme kada su pisma bila napisana te pisma uključuje u opis događaja. Sama pisma, upućena Georgeu Austu, službeniku Foreign Officea, nisu popraćena kritičkim aparatom, već samo u bilješkama autor objašnjava tko su osobe koje se spominju u pismima.

»Smrt u Kingston Upon Thames« – analiza matičnih knjiga umrlih groblja Bonner Hill 1855.–1911.

Chris French zaposlen je pri Sveučilištu Kingston i nalazi se na čelu sveučilišnoga centra za proučavanje lokalne povijesti. Ovaj je članak nastao kao posljedica istraživanja smrtnosti u 19. stoljeću. Njegova je namjera pokazati kako istraživanje matičnih knjiga umrlih i inih izvješća o umrlima može dati uvid u smrtnost, vezano uz pojedino mjesto. Članak je podijeljen u tri dijela. U prvom dijelu autor donosi osnovne podatke o groblju Bonner Hill, dok u drugom objašnjava kako su matične knjige umrlih koristan izvor podataka za istraživanje. Središnji dio članka predstavlja sama analiza matičnih knjiga, koja je podijeljena u dvije faze. U prvoj fazi autor istražuje starost umrlih, doba godine kada su umrli, dok posebnu pažnju posvećuje smrti djece, osobito dojenčadi, čiju smrtnost raščlanjuje po mjesecima. U drugoj fazi Chris French uspoređuje podatke skupljene u prvoj fazi istraživanja s podacima iz *Godišnjih izvješća medicinskoga službenika za zdravlje (Annual Report of the Medical Officer for Health)* i *Kingston Census Enumerators` Books*. Valjalo bi napomenuti kako je analiza podataka popraćena s nekoliko grafikona i tablica koji omogućuju preglednost podataka.

The intricacies of War office administration: civilians, soldiers and the opening of The South-African war, October–December 1899.

Tema je ovoga članka prikazati složenost administracije Vojnoga ureda u vrijeme početka Burskoga rata, 1899. godine. Kako bi uspio u svojoj namjeri, autor analizira odnos i djelatnost dvojice djelatnika ureda: glavnoga zapovjednika, maršala Garnet Joseph Wolseleyja (glavnoga zapovjednika engleske vojske 1895.–1901.), te tajnika ureda markiza Landsdownea. U uvodnom dijelu članka Meriwether objašnjava povode i uzroke Burskomu ratu, kao i opis gradiva kojim se služio u pisanju ovoga članka. Središnji dio članka obuhvaća opis događaja na bojištu, usporedno s događajima u Vojnom uredu, Wolseleyjeve i Landsdowneove reakcije i stavove, gledano s aspekta njihove temeljene suprotnosti: profesionalnoga vojnika i civila.

Posljednji članak djelo je Williama Gibsona, a naslovljen je *Noviji radovi iz lokalne povijesti i arhiva, 2000.–2001.* To je pregledni članak, u kojem autor donosi prikaze publikacija koje je *Archives* u posljednje vrijeme primio. Ovdje se Gibson osvrnuo samo na one publikacije u kojima su bili objavljeni članci koji odskaču svojom

kvalitetom i predstavljaju korak naprijed u istraživanju lokalne povijesti i arhivskoga gradiva.

Ladislav Dobrica